

Въведение в спортния мениджмънт. Основни фактори за интензивното развитие на спорта и спортния мениджмънт в съвременното общество

Не живеем на остров, а в средата на модерно, разнообразно, дигитално общество. Ако искаме да поставим спорта в услуга на обществото, трябва да бъдем в непрестанен диалог с него, да си сътрудничим с това общество. Днешните общества се променят по-бързо от всякога и хората няма да чакат спортът да се промени.

Томас Бах Президент на МОК, 2014 г.

Основни фактори за интензивното развитие на спорта и спортния мениджмънт в съвременното общество

- Превръщането на спорта във важна социална сфера и икономически отрасъл, вследствие на растящите спортни нужди на хората и интензивно развитие на спортната индустрия.
- Развитие на потребителски ориентирана култура и влиянието на технологиите.
- Комерсализация и глобализация на спорта.
- Професионализация на съвременните сп. организации и въвеждане на пазарен стил на управление.
- Остра нужда от квалифицирани мениджърски кадри в различните сфери на спорта.
- Утвърждаване на спортния мениджър като професия в националния класификатор на професиите.
- Нарастващо финансиране на спорта от държавата, местните власти, фирмите, телевизиите и домакинствата.
- Потенциал за печалби и кариерно развитие в сферите на спортно-развлекателните услуги и на професионалния спорт.
- Нарастващ брой на нови дигитални медии и интернет, което води до ситуация на увеличено търсене за спортни програми и състезания.
- Новите социални медии и мобилните комуникационни технологии като нов тип среда и средство за социално общуване, в т.ч. за промотиране на спортното участие.
- Нарастващ брой на практикуваните нови спортове и свързаните с това възможности от предлагане на разнообразни услуги, състезания и спортни програми, вследствие на фактори като урбанизация, променящ се начин на живот, разполагаеми доходи, увеличено свободно време, продължителност на живота и др.

МЕНИДЖМЪНТ – особености

- След промените у нас от края на 1989 г. и с навлизането на принципите на пазарната икономика, думата „мениджмънт” придоби масова популярност във всички сфери на държавната администрация, бизнеса и неправителствения сектор, вкл. и в спорта.
- Някои считат, че мениджмънтът се свързва основно с бизнес, правене на печалба, ефективност, пазарно мислене, прилагане на бизнес модели и логика в спорта или просто, че така е модерно.
- **НО...** социалната природа на спорта, трудно предвидимото човешко поведение, различните ценности, разбирания, интереси, властови отношения, субективните и силно индивидуални преживявания раждат много „нелогични” парадокси и предизвикателства, които не се срещат в други познати ни ситуации в бизнеса.
- Поради това, в много случаи буквално взети и приложени в спорта бизнес модели, стратегии и практики не работят, ако не бъдат пригодени към „нелогичните” ситуации, с които е изпълнена спортната практика.

Уникалните характеристики на спортния мениджмънт

- Спортните организации са едновременно производители и потребители на собствения си продукт.
- Наличие на спортни организации с различни цели и ориентация (задоволяване на социални потребности или правене на печалба) – предоставяне на услуги за членове, потребители и партньори; спечелване на състезания.
- Консерватизъм и относително трудно възприемане на нови технологии и иновации от страна на традиционните спортни организации.
- Необходимост от постигане на конкурентен баланс, нужда от сътрудничество при изграждане на таланти и солидарност при разпределение на приходите.
- Нужда от помиряване на дилемата м/у пазарна ориентация и агенти на социална промяна от страна на спортните организации.
- В повечето случаи пазарната размяна не се определя пряко от търсенето и предлагането, а от субективни решения на управителните органи на спортните организации и от самите привърженици.
- Спортът се радва на висока степен на потребителска лоялност спрямо определена марка спортен продукт (напр. отбор). За разлика от други бизнес ситуации поведението на потребителите не винаги се влияе от фактори като цена и качество, и няма да променят емоционалната си връзка с даден отбор/спортист, само защото е загубил няколко срещи.
- Ограниченост и сезонност на голяма част от предлаганите спортни услуги.

Възможности за кариерна реализация в различните сектори на спортната индустрия

- Мениджъри на обществени спортни организации – клубове, федерации, асоциации
- Мениджъри на фитнес центрове и други частни спортни формирвания
- Мениджъри на професионални спортни клубове
- Мениджъри на спортни и развлекателни събития, вкл. комерсиални и шоу програми
- Мениджъри на професионални и аматьорски лиги
- Мениджъри (агенти) на спортисти, в т.ч. и в мениджърски агенции
- Мениджъри във фирми за спортни стоки
- Мениджъри в консултантски фирми в сферата на спортния мениджмънт и маркетинг
- Откриване на частен консултантски бизнес в сферата на спортния маркетинг и мениджмънта на спортни и развлекателни събития
- Мениджъри на спортни съоръжения
- Експерти в спортни дирекции и отдели

Дефиниране на мениджмънта

Процес на социални взаимодействия, знания и способности:

- да се планира и използват интелигентно ресурсите за постигане на набелязаните цели;
- да се подбират, организират и координират възможно най-подходящите хора;
- да се контролират процеси и дейности;
- да се решават навреме възникнали проблеми;
- да се правят гъвкави промени и приспособяване към динамично променящи се социални, икономически, политически, технологични и конкурентни условия.

МЕНИДЖМЪНТ – особености

- **Мениджмънтът** е свързан и със създаване и поддържане на подходящи условия (социална среда, правила, съоръжения, техническо осигуряване, мотивация, възможности, маркетинг) за участие в различни спортни и двигателни дейности, от които се раждат индивидуални и колективни ползи – отношения, умения, усъвършенстване, реализация, удовлетворение, признание, положителни преживявания.
- На различните нива и сфери на спорта, и в различните видове спортни организации, обемът и характерът на мениджмънта е различен, но същността на извършваните дейности е една – осъществяване на управление както над отделни хора и човешки групи, така и над материални и нематериални ресурси (легитимност, доверие, финанси, оборудване, екипировка, съоръжения, места, технологии, знания, информация, време) за постигане на **определени цели**.

Традиционен срещу **мотивиращ** тип мениджмънт

- **Традиционният или технократичен** тип мениджмънт се разглежда като съвкупност от специализирани умения за прилагане на серия от универсални управленски принципи и методи, без оглед на спецификите на хората и комплексната обкръжаваща среда.
- Да управляваш в случая означава да вземаш решения, да разпределяш ресурси и да правиш прогнози и сметки.
- Следва идеологията на пазарните отношения чрез прилагане на бизнес модели и технологии.

- **Мотивиращият или въвличащ** тип мениджмънт е насочен към извличане на потенциала и енергията, която съществува естествено в хората.
- Този тип мениджмънт и съпътстващите го идеи и практики имат недвусмислена ориентация към развитието на хората и общностите, отчитайки културните различия и въздействието на социално-икономическите и политическите условия.
- Акцентът е върху това как начинът и стилът, по който управляваме, повлиява реалния живот на хората.

Работата на спортния мениджър

- Спортният мениджмънт в началото на XXI век включва в себе си прилагане на знания, умения, техники и стратегии от бизнеса, публичната администрация и неправителствения сектор. В зависимост от сферата си на дейност, профила и вида на организацията, в която работят, днешните спортни мениджъри:
  - *се занимават със стратегическо планиране;*
  - *управляват човешки, финансови, материални, технологични, информационни и културни ресурси;*
  - *разработват и реализират различни спортни продукти и услуги за различните социално-възрастови групи;*
  - *проектират и менажират системи за подготовка на елитни спортисти;*
  - *работят в условията на силно свързана мрежа от национални и международни спортни структури, правителствени институции, медийни корпорации, спонсори, общински и образователни власти;*
  - *работят с треньори, доброволци, технически персонал, агенти на спортисти, журналисти, учени, юристи, счетоводители, данъчни експерти, държавни и общински спортни ръководители, консултанти в спортния бизнес, организатори и промотори на спортно-развлекателни събития, специалисти в проектния мениджмънт, архитекти, маркетингови и PR специалисти.*

Работата на спортния мениджър

- Всичко това изисква от спортните мениджъри да развият социални и бизнес умения, да имат знания за специфичните характеристики на спорта и спортната индустрия, обкръжаващата среда, в която спортните организации функционират, особеностите на структурите в спорта от неправителствения, частния и държавния сектори.
- Работата на спортните мениджъри се влияе от непрекъснати промени в:
  - *нуждите, потребностите и очакванията на хората да спортуват или развличат, гледайки спорт (увеличено търсене на спортни услуги, събития и програми);*
  - *процесите на глобализация и комерсиализация в различните сектори на спортната индустрия;*
  - *правителствените приоритети и политики;*
  - *технологииите (телекомуникации, информационни, интернет, социални медии и компютърни технологии, спортна наука и медицина, бизнес иновации, методическо ноухау, спортна екипировка и оборудване, спортни съоръжения).*

Новите предизвикателства

- Динамиката на ключови политически, икономически, социални, нормативни, технологични и здравни фактори от местно, национално и глобално естество, чието прогнозиране, управление и контролиране е извън капацитета на спортните организации.
- Резонен пример в това отношение е кризата с COVID-19, която фундаментално преформатира социално-икономическите системи, моделите на спортно участие, функционирането на спортните организации.
- Произтичащите негативни ефекти обективно възпрепятстват реализацията на дългосрочни социални прогнози, финансовото осигуряване на спортни стратегии, програми, дейности, инвестиционни планове, спортни събития, повишавайки степента на несигурност и трудни за контролиране рискове.
- Въведените рестрикции и мерки пряко въздействат върху целия спектър на организирани и неорганизирани форми на практикуване на спорт и физически упражнения, провеждането на извънкласни и извънучилищни спортни дейности, организирането на елитни и масови спортни събития.
- Под заплаха е фундамента на икономическия модел на съвременния спорт, основан на система от спортни събития – тяхната липса или орязване на формата означава по-малко приходи за международните федерации и националните лиги, оттам и средства за клубовете.